

Вікторія ГАЙДЕНКО

**ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ В АВСТРАЛІЇ.
ДЖЕНІФЕР ГОР: «БОРОТЬБА ЗА
ПЕДАГОГІКИ» ТА ЯКІСТЬ ОСВІТИ¹**

Ця стаття є енциклопедичним нарисом про філософію освіти в Австралії і, зокрема, її провідної представниці – Дженіфер Гор. У її роботах втілено ідеї критичної педагогіки у феміністському тлумаченні. Дж. Гор зробила суттєвий внесок у розиток так званої «продуктивної педагогіки», що всадищується на таких принципах, як інтелектуальна якість, доцільність, сприятлива атмосфера в класі та визнання відмінності. У статті дається короткий обрис основних ідей книги Гор «Боротьба за педагогіки: критичний і феміністський дискурс як режими істини», фрагмент з якої наводиться у перекладі.

Чимало наукових праць вже було присвячено американським дослідникам із філософії освіти, у тому числі й гендерної проблематики. За умов інтеграційних тенденцій, що позначилися у світовій освіті, звичайно, науковій спільноті було б цікаво дізнатися, що відбувається у філософсько-освітній галузі в, так би мовити, планетарному масштабі: які тенденції, особливості та пріоритети стають об'єктом уваги дослідників. Так, в Австралії, крім спеціалізованих освітніх організацій (для обдарованих дітей, для осіб із фізичними вадами і т. д.), з 70-х рр. ХХ ст. активно діють Австрало-азійська асоціація з філософії освіти та Австралійська асоціація з дослідження освіти, які проводять щорічні конференції, форуми, семінари та видають фахові журнали. Н. Бурбулес, зокрема, зауважує, що в австралійській філософії освіти завжди був присутній певний скептицизм щодо прийняття аналітичної філософії (яка домінувала в США й Великій Британії); навпаки, мають місце «лівацькі» настрої, що створюють легітимне підґрунтя для розвитку критичних педагогів [1].

¹ Див. 3-тю стор. обкладинки.

Дженіфер Гор, стаття якої пропонується в перекладі для розгляду, є членом Австралійської асоціації з дослідження освіти та Американської асоціації з освітніх студій, професором кафедри методики викладання й навчання факультету освіти Університету Ньюкасл. Дослідницькі інтереси Гор зосереджені на проблемах соціології освіти, постструктуралізму та феміністської теорії, а саме: якості викладання і навчання, владних відносинах у викладанні, соціалізації вчителів, альтернативній педагогіці (критична, феміністська та ін.), а також педагогічній реформі (започаткованій у штаті Квінсленд і орієнтованій на впровадження «продуктивної педагогіки» – якісної підготовки вчителів як творчих та відповідальних особистостей, які мають сприяти розвитку навичок самостійної роботи учнів і студентів, їхнього бажання постійно навчатися, підвищувати інтелектуальні стандарти тощо). Крім того, роботи Дж. Гор привертають увагу через критичне ставлення, а часом і спростування тез, висунутих сучасними філософсько-освітніми напрямками – різновидами критичних педагогік («класичної» критичної педагогіки в тлумаченні П. Фрейре, «граничної» Г. Жиру, «революційної» П. Макларена та ін.) і феміністської освітньої теорії.

Професор Гор в Університеті Ньюкасл викладає такі курси: «Влада й педагогіка», «Продуктивне викладання», «Продуктивне навчання», «Контексти викладання» та ін. Дж. Гор є авторкою близько 50 статей і п'яти монографій, серед яких, зокрема, «Актуальні проблеми підготовки вчителів» (Murdoch University: Innovative Links Project, 1995), «Боротьба за педагогіку: критичний і феміністський дискурси як режими істини» (Routledge, 1993), у співавторстві з К. Люк: «Студентські голоси: переосмислення студентами освіти в мінливому світі» (Sydney, 1993), «Фемінізми та критична педагогіка» (Routledge, 1992). Дж. Гор неодноразово була спікером на конференціях і симпозіумах з освітніх досліджень, зовнішнім рецензентом таких фахових видань, як: «Педагогічна освіта», «Американські освітні студії», «Освітні засади», «Дослідження з методики», «Міжнародний журнал якісних досліджень в освіті», «Спорт, освіта та суспільство» та ін.

Особлива заслуга Дж. Гор полягає в розробці концепції «продуктивної педагогіки» (разом з іншими колегами, зокрема із Дж. Ледвігом) з метою реструктурування освіти. Проект був профінансований відділом освіти штату Квінсленд, де продуктивна педагогіка впроваджується у всіх школах. Продуктивна педагогіка ґрунтується на чотирьох принципах: інтелектуальна якість, доцільність, сприятливе середовище та визнання відмінності. «Інтелектуальна якість» передбачає розуміння знання як нефіксованого, тобто як такого, що створюється за допомогою вмільного оперування ідеями, поняттями та категоріями для пояснення змісту проблеми, яка обговорюється. «Доцільність» акцентує на проблемно-орієнтованому навчальному плані, у якому теоретичне знання завжди пов'язано із практикою, відбувається інтеграція знань із різних предметів, активізуються попередні знання. «Сприятливе середовище» означає педагогічні умови, де учні обізнані із

серйозністю такої справи, як навчання – вони засвоюють правила поведінки, свідомо розуміють мету та критерії навчального процесу. «Визнання відмінності» – формування толерантного ставлення до різних культур і традицій, активної громадянської позиції, створення почуття «спільноти».

Концепція продуктивної педагогіки знаходить відображення в дослідженні процесів маргіналізації суспільства через управління освітою. Проект здійснювався в Швеції, Фінляндії, Португалії, Греції, Німеччині, Іспанії, Ісландії, Великій Британії й Австралії та виявив суттєві відмінності в розумінні понять «освіта» та «соціальна справедливість» щодо соціального залучення або виключення. Безумовно, що подолання соціальної нерівності є одним із завдань освіти на шляху до демократизації суспільства.

На даний момент Дж. Гор проводить лонгітюдне дослідження (вивчення явищ у різні моменти часу) із проблем відносин між професійним навчанням учителів, педагогікою та рівнем підготовки студентів, відслідковуючи досвід трьох студентських груп на практиці в мережі австралійських шкіл. Разом з іншими науковцями Гор залучена до вивчення кар'єри вчителів-початківців.

Книга «Боротьба за педагогіки: критичний і феміністський дискурс як режими істини», фрагмент з якої наводиться нижче, є масштабним дослідженням відносин «влада-педагогіка» (дискурсивні формації й практики, конструювання об'єктів, понять, концепцій) шляхом ретельного аналізу домінуючих і радикальних освітніх напрямків у світлі інституціоналізації педагогіки [2]. Дж. Гор зупиняється на розгляді понять «педагогіка», «критична» і «феміністська педагогіка», їх фрагментації. Особливо акцентується на інституціоналізації вказаних практик і шляхах їх маргіналізації, оскільки домінують все ж інші освітні теорії. Дж. Гор розуміє педагогіку в її радикальному значенні – як і в чий інтересах виробляється знання – і в такий спосіб виявляє симпатію до тих педагогік, які протистоять таким пригноблюючим соціальним утворенням, як гендер, раса, клас, а отже, відстоюють ідеї демократичного, «емансипаторського» суспільства. Дослідниця показує, що існує принаймні два типи педагогік у рідчій радикальній: «педагогіка, що відстоюється» (певні заяви щодо механізмів виробництва знання) і «педагогіка аргументації» (процес створення знання простежується через низку доводів). Гор відшукує протиріччя, двозначності, непослідовності, що мають місце в радикальних педагогіках. Саме «педагогіка аргументації» й стає предметом критики в книзі.

Праця ґрунтується на емпіричному матеріалі, зібраному протягом шести місяців під час проведення спостережень на феміністських читачьких вечорах, уроках фізкультури в старшій школі, а також розгляду спеціальної програми з підготовки вчителів.

Запропонований фрагмент із праці Дженіфер Гор дає читачеві уявлення про стан речей у феміністській освітній теорії – у тій, яка бере початок у фемінізмі, жіночих дослідженнях, і в тій, яка виходить із філософії освіти, – що розширює образ західної педагогіки.

Література:

1. Burbules N. *Philosophy of Education // Routledge International Companion to Education* / B. Moon, M. Ben-Peretz, and S. Brown, eds. — Routledge, 2000. — P. 3–18.
2. Gore J. *The struggle for pedagogies: Critical and feminist discourses as regimes of truth.* — Routledge, 1993.

Викторія Гайденко. Філософія освіти в Австралії. Дженіфер Гор: «Борьба за педагогіки» и качество образования

Эта статья представляет собой энциклопедический очерк о философии образования в Австралии, и в частности, о ее основном представителе — Дженіфер Гор. В ее работах воплощены идеи критической педагогіки в феминистской интерпретации. Дж. Гор внесла существенный вклад в развитие так называемой «продуктивной педагогіки», основанной на принципах интеллектуального качества, релевантности, благоприятной атмосферы в классе и признания различия. В статье дается краткий обзор центральных идей книги Гор «Борьба за педагогіки: критический и феминистский дискурсы как режимы истины», фрагмент из которой приводится в переводе.

Victoria Haydenko. Philosophy of Education in Australia. Jennifer Gore: «The Struggle for Pedagogies» and Quality of Education

This article is an encyclopedic sketch about the philosophy of education in Australia, in particular, Jennifer Gore, its leading speaker. Her works are devoted to feminist approach toward critical pedagogy. J. Gore has contributed to the advancement of «productive pedagogy» based on the principles of intellectual quality, connectedness, supportive classroom environment, and recognition of difference. The article gives a short overview of the core ideas of Gore's book «The struggle for pedagogies: Critical and feminist discourses as regimes of truth», the fragment of which is available in translation.